

Nieuw-Zeelandse landplatworm (*Arthurdendyus triangulatus*)

Foto: Mark Atkinson

Bron: [Wikimedia Commons](#), licentie: [CC BY-SA 3.0](#)

De Nieuw-Zeelandse landplatworm is een grote landplatworm die maximaal 20 cm lang en 1 cm breed kan worden. De lengte is variabel. De landplatworm is leverbruin met een lichte zijrand, de onderzijde is beige met grijze vlekjes. De landplatworm is bedekt met kleverig slijm. De soort is hermafrodit en produceert glanzende, zwarte eicapsules die een diameter hebben van 4-8 mm. Eén eicapsule kan de start zijn van een populatie.

De Nieuw-Zeelandse landplatworm kan verward worden met inheemse *Microplana* platwormen, maar die zijn veel kleiner (maximaal 3,5 cm). De soort lijkt ook op de uitheemse *Australoplana sanguinea* maar die is oranje van kleur en smaller.

Aanwezigheid en effect in Europa

Stand van zaken in 2019: de Nieuw-Zeelandse landplatworm heeft zich gevestigd in Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Denemarken (alleen op de Faeröer eilanden¹).

Effect op biodiversiteit / ecosysteem

De Nieuw-Zeelandse landplatworm is een predator van regenwormen en kan de biomassa van regenwormen behoorlijk reduceren, vooral die van de meest voorkomende soort, de gewone regenworm (*Lumbricus terrestris*). In een experiment met verschillende dichtheden van de Nieuw-Zeelandse landplatworm bleek dat bij dichtheden van meer dan één landplatworm per m² er geen regenwormen meer waren. Omdat regenwormen belangrijk zijn voor de bodemvruchtbaarheid en een belangrijke voedselbron vormen voor diverse dieren, zowel vogels als zoogdieren, kan dit een belangrijke impact hebben op de biodiversiteit.

¹ De Faeröer eilanden maken geen deel uit van de EU.

Effect op ecosysteemdiensten^[2]

Regenwormen vervullen diverse functies in de bodem, zoals afbraak van plantenresten. Door de tunnels die zij graven, verbetert de beluchting en drainage van de bodem.

Overige effecten

Aanwezigheid van regenwormen in landbouwgronden bevordert meestal een hogere opbrengst. Bij aanwezigheid van de Nieuw-Zeelandse landplatworm kunnen landbouwopbrengsten dalen. Dit geldt vooral voor grasland omdat op akkerbouwgronden grondbewerking (zoals ploegen) plaatsvindt die een negatief effect heeft op zowel de populatie landplatwormen als regenwormen. In Noord-Ierland werd bij aanwezigheid van 0,8 landplatworm per m² de opbrengstdaling van grasland geschat op circa 7%. Bij aanraking kan de Nieuw-Zeelandse landplatworm huidirritatie veroorzaken.

Deze effecten waren aanleiding voor plaatsing van deze soort op de Unielijst van [EU-verordening 1143/2014](#).

Bron: [Europese risicobeoordeling](#)

Aanwezigheid en effect in Nederland

Stand van zaken in 2019: de Nieuw-Zeelandse landplatworm komt niet voor in de Nederlandse natuur (of in tuinen/kassen) maar kan zich naar verwachting wel vestigen, gezien het voorkomen in buurlanden met vergelijkbare omstandigheden.

Effect op biodiversiteit / ecosysteem / ecosysteemdiensten

Als de Nieuw-Zeelandse landplatworm zich in Nederland vestigt, is een vergelijkbare impact op de biodiversiteit, ecosystemen en ecosysteemdiensten te verwachten als beschreven onder 'Europa'.

Wet- en regelgeving

[EU-verordening 1143/2014](#)

De Nieuw-Zeelandse landplatworm staat sinds augustus 2019 op de Unielijst van invasieve exoten. Een soort die op de EU-lijst staat, mag o.a. niet meer worden verhandeld. Verder geldt voor lidstaten de plicht om aanwezige populaties te verwijderen, of als dat niet lukt, beheersmaatregelen te nemen zodat verspreiding en schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Hiervoor moet een vergunning worden aangevraagd bij [RVO.nl](#).

Wat te doen?

De belangrijkste wijze waarop de Nieuw-Zeelandse landplatworm ons land kan bereiken is via import van potplanten. Importcontroles zijn dus belangrijk om introductie in ons land zoveel mogelijk te voorkomen. Omdat de landplatworm of de eicapsules verborgen kunnen zitten in de grond en dus makkelijk over het hoofd kunnen worden gezien, is het ook belangrijk dat andere schakels in de keten alert zijn op de aanwezigheid van deze landplatwormen.

Bij vroeg gesignaleerde aanwezigheid van de landplatworm in tuinen, landbouwgrond of natuur kunnen de dieren geëlimineerd worden door bodemsanering van de locatie.

Er zijn geen ervaringen met grootschalige bestrijding van de landplatworm. De enige uitvoerbare maatregel is uitgraven van de besmette grond en deze verhitten tot boven 30 °C. Behalve deze hitte-behandeling zijn er geen bestrijdingsmethoden bekend die de landplatworm kan uitroeien als de soort eenmaal gevestigd is. Er zijn geen effectieve

chemische bestrijdingsmiddelen die zijn toegelaten in de EU. Mogelijk kan een vorm van intensieve grondbewerking die wel effect heeft op de landplatwormen, maar niet op de regenwormen, en tegelijkertijd het bevorderen van de regenwormenpopulatie (bijvoorbeeld door toedienen van organische mest) de landplatwormpopulatie beheersen.

Er zijn twee EPPO-richtlijnen waarin managementmaatregelen staan beschreven en er is een EPPO-richtlijn voor het inspectie- en ontsmettingsproces:

- Import requirements concerning *Arthurdendyus triangulatus* (EPPO, 2001a)
- Nursery inspection, exclusion and treatment for *Arthurdendyus triangulatus* (EPPO, 2001b).
- Nursery inspection, exclusion and treatment for *Arthurdendyus triangulatus* (EPPO, 2001c)

Meer info over Nieuw-Zeelandse landplatworm

Oorsprongsgebied

De Nieuw-Zeelandse landplatworm is oorspronkelijk afkomstig uit Nieuw-Zeeland.

Habitat

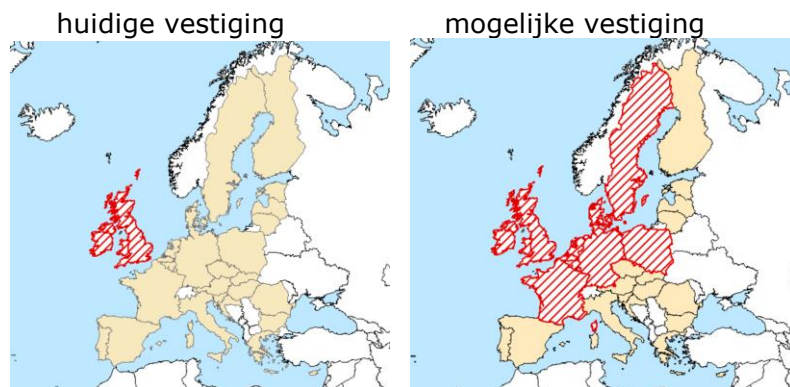
Geschikte habitats zijn tuinen, akkerranden en weilanden, maar ook bossen en andere natuurlijke habitats mits er regenwormen in de bodem aanwezig zijn, want de Nieuw-Zeelandse landplatworm eet alleen regenwormen. Wanneer er geen regenwormen beschikbaar zijn, kunnen ook slakken worden gegeten, maar de Nieuw-Zeelandse landplatworm kan tot wel een jaar zonder voedsel. De landplatworm wordt gevonden in diverse grondsoorten, maar lijkt een voorkeur te hebben voor zware klei ten opzichte van zandgrond.

Introductieroute Europa

De belangrijkste pathway waarmee de Nieuw-Zeelandse landplatworm in EU-lidstaten kan komen is als contaminant van geïmporteerde (pot)planten, zowel in de grond als 'geplakt' aan delen van de plant of het plastic verpakkingsmateriaal. Vervolgens verspreidt de landplatworm zich op eigen kracht of doordat het plakkerige lijf meelift met bijvoorbeeld (landbouw)machines, gesealde balen of vee.

Aanwezigheid in EU

De Nieuw-Zeelandse landplatworm heeft zich gevestigd in Ierland en het Verenigd Koninkrijk. De verwachting is dat de landplatworm zich ook kan vestigen in België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, Polen en Zweden.

Introductieroute Nederland

De Nieuw-Zeelandse landplatworm wordt niet verhandeld. Wanneer planten uit Ierland, het Verenigd Koninkrijk of Nieuw-Zeeland worden ingevoerd, kan de landplatworm onbedoeld meeliften.

Kans op introductie, vestiging en verspreiding

Wanneer planten uit Ierland, het Verenigd Koninkrijk of Nieuw-Zeeland worden ingevoerd, kan de Nieuw-Zeelandse landplatworm onbedoeld meeliften. De kans op introductie wordt door de plaatsing op de EU-lijst in 2019 verminderd. Door grenscontroles op plantmateriaal is verspreiding vanuit Ierland en het Verenigd Koninkrijk slechts deels te voorkomen, omdat de landplatwormen en de eicapsules moeilijk zichtbaar kunnen zijn.

De Nieuw-Zeelandse landplatworm heeft zich niet gevestigd in Nederland, maar kan zich na introductie vestigen in ons land. De landplatworm wordt voornamelijk door menselijk handelen verspreid (zoals meeliften met potplanten, grond en geplakt aan wikkelfolie om balen en andere landbouwproducten).

De verspreidingsnelheid kan hoog zijn: in Noord-Ierland was in 1991 4% van het landbouwareaal besmet en in 1998/1999 was dit opgelopen tot 70%. Vanuit de besmette landbouwgronden kan de worm zich verspreiden naar natuurlijke habitats. De maximale natuurlijke verspreidingsnelheid is gering (ca. 2 meter per dag).

Bronnen

[CABI Invasive Species Compendium, 2009. Datasheet *Arthurdendyus triangulatus* \(New Zealand flatworm\).](#)

EPPO, 2001a. Import requirements concerning *Arthurdendyus triangulatus*. EPPO Bulletin, 31, 5-6.

EPPO, 2001b. Nursery inspection, exclusion and treatment for *Arthurdendyus triangulatus*. EPPO Bulletin, 31, 7-10.

EPPO, 2001c. Nursery inspection, exclusion and treatment for *Arthurdendyus triangulatus*. EPPO Bulletin 31:7-10.

[Europese risicobeoordeling](#)

Justine J., L. Winsor, D. Gey, P. Gros, J. Thévenot, 2018. Giant worms *chez moi!* Hammerhead flatworms (Platyhelminthes, Geoplanidae, *Bipalium* spp., *Diversibipalium* spp.) in metropolitan France and overseas French territories. PeerJ 6:e4672 <https://doi.org/10.7717/peerj.4672>

Murchie, A.K., A.W. Gordon, 2013. The impact of the 'New Zealand flatworm', *Arthurdendyus triangulatus*, on earthworm populations in the field. Biological Invasions, 15, 569-586.

Verbrugge, L.N.H., L. de Hoop, R.S.E.W. Leuven, R. Aukema, R. Beringen, R.C.M. Creemers, G.A. van Duinen, H. Hollander, M. Scherpenisse, F. Spikmans, C.A.M. van Turnhout, S. Wijnhoven & E. de Hullu, 2015. Expertpanelbeoordeling van (potentiële) risico's en managementopties van invasieve exoten in Nederland. Inhoudelijke input voor het Nederlandse standpunt over de plaatsing van soorten op EU-verordening 1143/2014. 54 pagina's. [Bijlagen Expertpanelbeoordeling 152 invasieve exoten](#)

Laatste update: 3-7-2019